

NAAST DE SCHIJNWERPERS

een jubileumrubriek, onder redactie van de redactie

Veel van onze leden zijn actief bezig met paddenstoelen. Die activiteit kan allerlei vormen aannemen: fotografie, inventarisatie, werkgroepen, noem maar op. Vaak weten slechts de direct betrokkenen daarvan, en slechts af en toe ziet het grotere publiek er wat van door bijvoorbeeld een verhaal in Coolia. En onbekend mag dan onbemind heten, maar daarom niet minder waardevol. Hier de tweede aflevering in deze serie.

IN HET ZONNETJE:

GER VAN ZANEN, ONGEBREIDELD ENTHOUSIASME

Maurice N. van der Molen

Wagenaarstraat 370, 1093 CX Amsterdam

Molen, M.N.van der. 2008. In the Spotlight: Ger van Zanen, unbridled enthusiasm. Coolia 51(4): 230–234.

Ger van Zanen is one of the many people in the NMV who work mainly behind the scene, whose contribution is always quietly there and whose knowledge forms an essential part of our society. In this series of portraits we shine the spotlight on members of the society who do their work backstage. Backstage, but indispensable for their knowledge, efforts and/or talents.

“**H** éééééj”, “Jeetje”, “Oei”, “Allemachtig”. Wie Ger van Zanen regelmatig meemaakt kent zijn uitroepen van enthousiasme bij het zien van een bijzondere paddenstoel. Iedere uitroep heeft zijn nuances die men na jaren doorbrengen in zijn gezelschap leert duiden. Zijn bescheiden gestalte veert op en zijn blik en handen reiken in concentratie naar het door iemand anders aangedragen paddenstoeltje. Soms betreft het slechts een onogelijk klein bruin dingetje waar verder niemand iets in ziet. Ger wel! Zijn blik is puur wetenschappelijk en iedere paddenstoel telt voor hem evenveel mee.

Ger van Zanen is één van de vele mensen binnen de NMV die vooral achter de schermen werkt, wiens inzet onbenoemd aanwezig is en wiens kennis een onmisbare bouwsteen van onze vereniging vormt. In deze reeks portretten belichten we leden van de vereniging die hun werk buiten de schijnwerpers doen. Onbelicht maar onmisbaar door hun kennis, inzet en/of talenten.

Ger is bij vele NMV-ers vooral bekend als vaste ‘veldnotulist’ van de Werkgroep Mycologisch Onderzoek IJsselmeerpolders, kortweg WMOIJ – in het veld een zeer ondankbare taak want hij komt hooguit een half uur per jaar zelf aan zoeken toe – en als districts-coördinator van de provincie Flevoland. Daarnaast is hij voor enkelen bekend als coördinator van de werkgroep Paddenstoelen voor Microscopie van de KNNV afdeling Amsterdam en als archivaris in het Nationaal Herbarium te Leiden. Hij coördineert twee werkgroepen binnen de KNNV: de werkgroep Planten en Paddenstoelen en de werkgroep Paddenstoelen voor Microscopie. Eén dag per week archiveert hij in het Nationaal Herbarium in Leiden de diverse nalatenschappen van bekende mycologen als Huisman, Tjallingii en Reijnders.

Ger notuleert tijdens een excursie van de WMOIJ: letterlijk en figuurlijk in het midden van de belangstelling

Zijn liefde voor het onderwerp wordt gestuurd door twee grote ambities: zijn kennis vergroten en uitdragen – Ger is geen specialist, hij is een typische allrounder – en het willen vervullen van het beroep dat men op hem doet. Ger is een toegewijd mens en is altijd bereid te doen wat nodig is voor de zaak. In de werkgroepen is hij de vraagbaak voor iedereen. Hij fungeert als onze leraar en als onze wandelende encyclopedie. Met oneindig geduld beantwoordt hij alle vragen en legt hij graag voor de honderdste keer de verschillen tussen twee soorten uit. Daarbij kan hij zich feilloos aan het niveau van de toehoorder aanpassen.

Voor een beginnende mycoloog is dit een geweldige ervaring. Zijn blijvende enthousiasme werkt aanstekelijk en zijn geduld geeft je moed om door te vragen. Hij inspireert zo velen om de hoogdrempelige studie van paddenstoelen aan te durven en vooral om door te zetten, daar de studie vooral in het begin zo moeilijk is.

Reden genoeg dus om Ger eens in het zonnetje te zetten met een bescheiden ode in ons lijfblad.

Hoe Ger aan de paddenstoelen ging

Ger is min of meer toevallig in de mycologie terecht gekomen. Hij studeert in 1956 af in de genetica aan de VU in Amsterdam. Hij volgt hier tevens plantkunde bij Jaap Heimans, de zoon van de bekende Eli Heimans en zelf ook een bekend botanicus. Ger deelt hierbij één collegejaar met Joop van Brummelen.

Zijn ouders hebben geen geld om zijn doctoraal te financieren en hij moet daarom naar een loopbaan uitkijken. Hij loopt een jaar stage in de klas van Piet Vermeulen, orchideeën-

specialist en destijds de assistent van Heimans. Na zijn militaire dienst gaat hij in 1958 aan de slag als leraar op het Willem de Zwijger college te Bussum. Hij blijft bij zijn ouders in Amsterdam Oud-Zuid wonen. Hoewel hij hier biologieles geeft, is de wereld van paddenstoelen nog niet in beeld. Een collega maakt hem opmerkzaam op het bestaan van de KNNV en Ger wordt lid van de afdeling Amsterdam waar hij zich bezighoudt met de plantenstudie. Hij ontmoet hier ook zijn toekomstige vrouw Jannie. Deze woont dan nog in Edam bij haar ouders en werkt in Amsterdam-Noord als lerares. Ze trouwen in 1964 en na een tip van Jannie over woningbouw in de omgeving van haar werk, betrekken ze een woning op de Breekstraat in Amsterdam-Noord, waar Ger nu nog steeds woont.

In 1968 wordt Ger voorzitter van de KNNV Amsterdam. In deze periode beginnen zich serieuze werkgroepen te vormen en vanuit de plantendiscipline wordt er in het najaar veel naar paddenstoelen gekeken. Zo wordt zijn belangstelling steeds meer gewekt voor deze bijzondere groep levensvormen en begint zijn uitgebreide studie van paddenstoelen steeds meer serieuze vorm aan te nemen. Hierbij blijft Ger een typische allrounder, die geïnteresseerd is in alle paddenstoelengroepen.

In 1981 wordt Ger plots door ziekte gevelld. Hij moet zijn voorzitterschap opgeven, wordt afgekeurd en belandt in de ziektewet. Na een langzaam herstel mag hij weer activiteiten ont-

Ger in zijn werkkamer op de zolder van zijn woning in Amsterdam-Noord.

plooien en hij stort zich weer volledig op de natuurstudie. Naast zijn werk binnen de KNNV wordt Ger nu ook actief bij de WMOIJ. Deze in 1975 door Jasper Daams en Frans Tjallingii opgerichte werkgroep is nog in ontwikkeling en Ger wordt op verzoek van Jasper Daams bij de werkzaamheden betrokken. In deze periode tot en met het heden groeit Ger echt uit tot een allround expert van alle mycologische groepen en blijft hij zijn kennis actief uitbreiden. In 2002 moest hij het verlies van zijn vrouw Jannie meemaken, die velen van ons o.a. kennen van haar mooie potloodtekeningen.

Thuis bij Ger: herbarium en kaartensysteem

Wie wel eens op bezoek komt bij Ger thuis, treft ook hier weer grote liefde voor de natuurstudie aan: zijn huiskamer is gevuld met boekenkasten en overal liggen stapels boeken. Wie meegenomen wordt naar zijn studieruimte op zolder passeert onderweg in gangen en trapenhuis vele honderden kartonnen dozen die gezamenlijk zijn herbarium vormen. De van jaartallen voorziene dozen zijn weer gevuld met vele kleine sigaretten-, lucifer- en andere doosjes voorzien van etiketten met een inhoudsbeschrijving. Deze doosjes zijn de tijdscapsules van vele bijzondere paddenstoelen. Behalve inhoudelijk is het ook om te zien een uniek archief.

Eenmaal op zolder aangekomen, treffen we zijn werkruimte ook gevuld met herbarium-dozen, en overal liggen stapeltjes luciferdoosjes klaar om gevuld te worden. Op zijn bureau staat naast de microscoop het kaartensysteem van alle vondsten gedaan door de WMOIJ

Een van de dozen uit het herbarium van Ger van Zanen.

in Flevoland. Dit systeem is ooit door de Tjallingii's opgezet en wordt nu voortgezet door Ger. Het wordt voor de bezoeker direct duidelijk dat hier een immense hoeveelheid werk in zit: duizenden minutieus ingevulde kaartjes vullen de diverse kaartenbakken. Voor iemand die alleen nog maar digitaal werkt, zoals schrijver dezes, is het bovendien een aanblik van natuurwetenschappelijke schoonheid.

Zoals gezegd notuleert Ger als NMV-districtscoördinator van Flevoland iedere woensdag tijdens de WMOIJ-excursies de soortenlijsten. Deze lijsten worden per soort verwerkt in dit unieke kaartensysteem. Van iedere soort is er een kaartje gemaakt. Flevoland is verdeeld in een zeventigtal gebieden met een eigen code. Per soort wordt op het kaartje genoteerd in welk gebied en in welk jaar het gevonden is. De gebieden zijn gerangschikt in de drie delen die Flevoland vormen: Noordoostpolder, Zuid- en Oost-Flevoland

Na het jaarlijks invoeren in zijn systeem vult hij één keer per jaar ook nog alle karteringsformulieren van Flevoland in, inclusief die van de individuele inventarisaties van de verschillende WMOIJ-medewerkers. Menigmaal verzorgt hij bovendien de lijsten voor de buitenlandse werkweek. Ook dit doet hij allemaal met de hand! Per formulier schrijft hij bovendien alle soorten op alfabetische volgorde op. Dat valt ook niet mee als je ruim tweehonderd soorten willekeurig in het veld genoteerd hebt! Voor iemand die alles met muisklikken doet is dit onvoorstelbaar! Het respect wordt steeds groter: deze man is zeven dagen per week, jaar in jaar uit, met niets anders bezig!

Gecombineerd met de energieke houding waarmee hij al zijn taken vervult, hebben we aan Ger een gouden mycologische vriend van wie we hopen nog vele jaren te kunnen genieten en leren.

Een handvol systeemkaarten waarop de paddenstoelen van Flevoland zijn gedocumenteerd.

